

KURŞUNA DİZİLEN 200 YUNAN KOMÜNİSTİ EFSANESİ

Aydınlık Gazetesi, 18 Nisan 2020

Yıldırım Koç

Bir önceki yazımda 1921 yılı Ocak ayında idam edilen 200 Yunan sosyalistine ilişkin bir haberi aktarmıştım. Haberde gösterilen tek kaynak, **Zito i Epanastasis** isimli şiir kitabıydı.

Zito i Epanastasis (Yaşasın İsyân) isimli çalışma (Everest Yay., İstanbul, 2014) bir şiir kitabı. Şair ve yazar, sayın Tuğrul Keskin. Kitabı edindim. Kitaptaki şiirler 1921 yılı Ocak ayında öldürülen Yunan komünistlerine adanmış. Şiirlerden önce yer alan yazıda da, Yunan işgaline karşı çıkan 117 komünistin Atina'da, 200 komünist Yunan askerinin de İzmir'de kurşuna dizildiği belirtiliyor. Kitabın bu bölümünü aktarıyorum:

KURŞUNA DİZİLEN YUNAN ASKERLERİ

“Gerçi biliyordum ‘Küçük Asya’nın işgaline karşı çıkan komünistler, Yunanistan’da, Anadolu’yu işgal emrini veren hükümetin efendilerince zulüm altında tutuluyordu ve 117 Komünist, sırf işgale karşı çıktıkları için kurşuna dizilmişti Atina’da.” (s.14)

“İşgal kuvvetlerinin askeri olarak Anadolu’ya gönderilen Yunan Komünist Partisi’nin 200’ü aşkın üyesinin, Küçük Asya’da o eşsiz ortak cümleyi bulduklarını gördüm birden: Barış!” (s.15)

1920 yılında Yunanistan’da “Zito i Epanastasis” başlıklı bir manifesto yayınlanmış. “Kurulan mahkemeler 1920 yılının son günlerinde bir karar verdiler, bu bildiriye görüşlerinden vazgeçmeyerek ‘düşman’la savaşmayanlar ölecekler. Bildiriye imzası olan iki yüz yiğit komünist insan görüşlerinden vazgeçmedi, boyun eğmediler zalime ve 1921 yılı Ocak ayının ilk günü, işgal kuvvetleri komutanlığının merkezi de olan Balçıkliova’da (Balçova), şu an İnciraltı Sahili denilen bölgede kurşuna dizildiler. (...) İşte okuyacağınız şiirler, bir kısmının adlarının aşağıdaki gibi olduğunu düşündüğüm, ne yazık ki bütün çabalarımıza karşın (daha çok da Yunanistan Komünist Partisi kayıtlarının bir su baskınında yol olmasından ötürü) gerçek adlarına ulaşamadığımız, 1921 yılının ilk günü, kardeşçe bir dünya özlemiyle Ege Denizi’nin kıyısına cansız bedenlerini bırakarak kalplerimize görülen, o iki yüz yiğit insanın anılarına ithaf ve bir unutuşa direniş için yazılmıştır.” (s.18-19)

SAYIN TUĞRUL KESKİN’İN KAYNAĞI

Okuduklarım bana pek inandırıcı gelmedi. Yunanistan’ın nüfusu 1913 yılında 4,7 milyon, 1920 yılında 5,5 milyonu. Bu kadar küçük bir ülkede Anadolu’nun işgaline karşı oldukları için Atina’da 117 komünistin ve İzmir’de 200 komünist askerinin idam edilmesi iddiası tutarlı gözükmedi. Bu haberin kaynağını oluşturan sayın Tuğrul Keskin’in telefonunu buldum ve 13 Mart 2020 günü kendisini aradım. Çok nazik bir insan. Aramamı anlayışla karşıladı. Bu bilgilere ilişkin kaynağını sordum. Kitapta da belirttiği gibi, kaynağının Burhan Aksakal’ın **Barışın Sesi** çalışması olduğunu söyledi. Ayrıca, Nazım Hikmet’in **Yaşamak Güzel Şey Be Kardeşim** romanında ve Şefik Hüsnü’nün 1922 yılındaki bir yazısında bu olaydan söz ettiğini belirtti.

Ancak temel kaynak, anladığım kadarıyla, **Barışın Sesi** çalışmasıydı. Piyasada bulunmayan bu kitabı bir sahaf arkadaşım sayesinde temin ettim; ancak koronavirüs nedeniyle kitap elime ancak yeni geçti.

Sayın Tuğrul Keskin’in temel kaynak olarak gösterdiği **Barışın Sesi** kitabı, Barış Derneği yayını (İzmir, 2008). Kitap bir derleme. Derlemeyi yapan kişi de Barış Derneği İzmir Şube Başkanı Burhan Aksakal. 154 sayfalık kitapta üç sayfa Yunan komünist askerlere ayrılmış. Bunun yalnızca üç (3) satırlık bölümü de idamlarla ilgili. Şöyle deniyor: “Kurtuluş Savaşı sırasında, Yunan Komünist askerlerinden 200 kişinin savaşa karşı tutumlarını içeren bir bildiri nedeniyle İzmir-Balçova’da idam edildiklerini duyuyor idik.” (s.15) Bu kadar. Yalnızca bu kadar. Başka hiçbir belge ve bu iddiayı kanıtlayan hiçbir açıklama yok. Daha sonra Yunanca bir kitaptan bir savaş karşıtı bildirinin çevirisi verilmiş. Bir önceki

yazımdaki ayrıntılı habere kaynak oluşturan **Zito i Epanastasis** kitabının temel kaynağı yalnızca bu üç (3) satır. Bu üç satır, bir önceki yazımdaki ayrıntılı habere dönüşmüş. Efsaneler işte böyle çıkıyor.

Peki, **Barışın Sesi** kitabında yer alan “idam edildiklerini duyuyor idik” sözlerinin kaynağı ne? Sayın Tuğrul Keskin, Nazım Hikmet’in romanından söz etmişti. O romanda da şöyle bir bölüm var: “Ya Yunan komünistleri? Yunan ordusunu isyana çağırdıkları için kurşuna dizilenler değil; onlar Anadolu toprağında yatıyor, Mehmetçiklerle yanyana, ötekiler, hapse atılanlar?” (Nazım Hikmet, **Yaşamak Güzel Şey Be Kardeşim**, Gün Yay., İstanbul, 1967, s.10).

Kulaktan kulağa nasıl bir efsanenin yaratıldığını görüyorsunuzdur.

Bu konuda Sayın Tuğrul Keskin’in değinmediği bir kaynak da, Rasih Nuri İleri’dir.

2014 yılında kaybettiğimiz Rasih Nuri İleri, 1970 yılında yayımlanan **Atatürk ve Komünizm** (Anadolu Yayınları) kitabında, hiçbir kaynak belirtmeden, şöyle yazıyor: “Yunanistan’daki işçiler, Trakya’daki komünist Türkler Milli mücadelemize para yardımında bulunmuşlardır, birçok Yunan komünisti Mustafa Kemal’i destekliyor diye cephede ve cephe gerisinde idam edilmiştir.” (s.26) “Başkumandanlık meydan savaşında Yunan solcuları Yunan kralcı ve emperyalist istila ordusunun yenilmesi için ellerinden geleni yapmışlardır, savaş süresince birçokları idam edilmiştir.” (s.308)

Ancak Rasih Nuri İleri bu iddiasını destekleyecek bir kaynak veya belge göstermiyor.

Rasih Nuri İleri, **Atatürk ve Komünizm** kitabının 1999 yılında yapılan genişletilmiş yeni baskısında da (Scala Yayınları, İstanbul), yine hiçbir kaynak veya belge göstermeden, bu iddialarını yineledi: “Yunanistan’daki işçiler, Trakya’daki komünist Türkler milli mücadelemize para yardımında bulunmuşlardır, K.K.E.’nin (Yunanistan Komünist Partisi) savaş aleyhtarı bildirimlerini Türkiye’ye getirenlerden biri de T.K.P.’li Musolini Ahmet’tir, birçok Yunan komünisti Mustafa Kemal’i destekliyor diye cephede ve cephe gerisinde idam edilmiştir.” (s.41-42) “Başkumandanlık Meydan Savaşı’nda Yunan solcuları Yunan kralcı ve emperyalist istila ordusunun yenilmesi için ellerinden geleni yapmışlar, savaş sürecinde birçokları idam edilmiştir.” (s.371-372)

Rasih Nuri İleri, hiçbir belge sunmadan veya kaynak göstermeden, Türkiye İşçi ve Çiftçi Sosyalist Fırkası’nın Anadolu’daki mücadeleyi baştan beri ve etkili bir biçimde desteklediğini de ileri sürmektedir (s.308). Bu iddianın geçerli olmadığını biliyoruz.

Özetle; Yunan komünist askerlerinin Anadolu’daki işgale karşı çıktıkları için idam edildiklerine ilişkin hiçbir belge veya kaynak gösterilmemektedir. Kulaktan kulağa aktarılan uydurma bir öykü söz konusudur.